

‘Oslikavanje života’ - ribarska slikarev život

Umjetnost nam nudi razne načine da učimo, angažiramo se i u konačnici identificiramo s okruženjem iz kojeg potječemo. Škotski slikar John Bellany ispričao je urednici Bronwen Cohen kako mu je djetinjstvo proživljeno u dva ribarska sela na istočnoj obali Škotske osiguralo cjeloživotnu inspiraciju za njegov umjetnički rad.

Ancestors (Preci), 1990.

Odrastanje u škotskim ribarskim selima Eyemouth i Port Seton četrdesetih i pedesetih godina 20. stoljeća pružilo je slikaru Johnu Bellanyju bogatstvo vizualnih poticaja - mora, krajobraza i ljudi. U selu Eyemouth, s manje od 2500 stanovnika, proveo je najranije djetinjstvo - u majčinoj ribarskoj obitelji - i godinama se tamo vraćao svakog ljeta. Vrijeme između tih boravaka

provodio je uz obalu mjesta Port Seton, gdje mu je otac radio kao ribar prije nego je postao graditelj brodica. Stoga nije čudo da su slikarevi najraniji crteži predstavljali brodove: one koje je njegova obitelj gradila, kojima je ribarila, one koje je promatrao kako napuštaju luku i vraćaju se u nju; brodove, na kojima je kasnije i sam isplivljavao. Brodice i ribarenje

odražavali su životnu snagu ovih ribarskih sela, a Bellany ih je prikazivao svojom umjetnošću.

Njegovi su crteži uvijek pobuđivali interes i podršku njegove šire obitelji, od kojih su mnogi i sami bili vješti s olovkom i kistom, samo u druge svrhe. ‘Moj otac i ujak Bill su često iz dosade izrađivali modele brodica iščekujući lov na haringe između dva mrežarenja. Sami su bojali svoje brodice i ispisivali registarske oznake na njih.’

Za Bellanya je slikanje bilo potreba, a on sam opisuje kako je crtao svaki dan tijekom cijelog djetinjstva, kupujući bilježnice i olovke u trgovini *Tait's*, novcem koji mu je davala baka - ‘U toj su trgovini prodavali sve, od igle do sidra.’ Njegova ga je strast za crtanjem jednom dovela do epizode koju dobro pamti, kad je od očevih navigacijskih karata napravio podlogu za crtanje. ‘Na sreću, otac je navigacijsku kartu znao napamet, a mogao je i nabaviti zamjensku, no ja sam u svakom slučaju zaradio pljusku. To mi je bio jedini grijeh.’

Njegovo je djetinjstvo, kako kaže, bilo ‘idilično’. ‘Cijelo je selo bilo jedna velika obitelj, svi su znali svakoga, svi su međusobno bili rođaci, bratići, polubratići i druga rodbina... jedna velika obitelj u mjestima Eyemouth i Port Seton.’

sela koja su oblikovala

Od svoje osme godine, Bellany je išao na ribarenje brodicama, a od petnaeste je radio u obližnjim sušionicama i preradi ribe za vrijeme školskih praznika; za vrijeme studija na likovnoj akademiji isti je posao radio vikendom.

‘Radio sam kod Jocka Dicksona na sušenju i konzerviranju ribe, a tu se radilo baš sve... Naučio sam puno o ribarenju i obradi ribe, guljenju, filetiranju, a o sušenju ribe znao sam doista sve.’

Danas se Bellany podsjeća društvenog života u vrijeme njegovog djetinjstva u Port Setonu i Eyemouthu kao razdijeljenog između ‘svetog’ i ‘profanog’, na način kako ga je vidio i opisao Emile Durkheim, francuski sociolog iz 19. stoljeća. Svakodnevni život na selu je uvelike određivala i oblikovala religija i svijest o ljudskoj smrtnosti, što je bilo neizbježno u ribarskim zajednicama toga vremena.

Port Seton i njegova malena populacija imale su, kaže slikar, najmanje 13 crkava; sam Bellany odlazio je u dvije, na dva vjeronauka i dvije vjerske službe: prezbiterijansku *Church of Scotland*, i crkvu *Close Brethren* - jedne od brojnih fundamentalističkih sekti. Po slikarevim riječima, sam pastor Škotske crkve ‘bio je živa reinkarnacija samog predvodnika protestantizma i reformacije Johna Knoxa... moj Bože, od samog pogleda na njega čovjek bi zadržtao’.

U njihovom okruženju se činilo da smrt nikad nije daleko. Bellany se sjeća ribara koji su isplovili na more i nikad se nisu vratili; sebe kao devetogodišnjaka, kako svjedoči utapanju osmogodišnjeg dječaka u luci Eyemoutha (gdje se još pamti smrt više od 180 ribara u nesreći s kraja 19. stoljeća).

Ono što opisuju kao ‘alegorije smrti’ (Janet Mckenzie, 2006: Škotska

odiseja/*A Scottish Odyssey*), činjenice i životi, maleni grijesi onih koje je poznao i volio u tim lokalnim zajednicama, jako su vidljive u Bellanyjevim slikama. Ljude je ovdje dobro upoznao u različitim situacijama, nastupajući u plesnom ansamblu kad mu je bilo petnaest godina: ‘To me odvelo u drukčijem životnom smjeru i vidio sam drugu stranu života za koju nisam znao ni da postoji.’

Bellany više ne živi u ribarskom selu, ali te malene zajednice ostaju živjeti u njemu i predstavljaju ‘sirovinu’ za njegove crteže i slike ‘koje iz njegove nutrine izlaze na svjetlo dana’. ‘Lijepo mi je govoriti o svojem djetinjstvu’, rekao mi je. ‘Već ga jako dugo oslikavam.’

Sve slike objavljene su po odobrenju autora Johna Bellanyja.

**‘The Box Meeting’
(Ribarsko okupljanje)
1964.**

Okončanjem lova na haringe, kad su ribari bili isplaćivani - takozvana ‘Kutija’ sadržavala je potvrde o predaji i otkupu ribe sa svih brodice - cijelo je ribarsko selo slavilo. Kutija s potvrđama o ulovu nosila se u crkvu, a zatim bi je blagoslovio svećenik.

‘Pjevale su se crkvene himne s takvim užitkom da je krov crkve vibrirao od glasova. Bilo je fantastično i svi su pjevali očarano; vjerujem da odatle potječe moja ljubav prema operi - u tim su ranim vremenima svi ribari pjevali punog srca, a večernje pjesme iskupljenja

u crkvi orile su se i stvarale neopisivu buku. Bilo je to jako poticajno. Zatim bi ribari izašli iz crkve, svi bi podignuli zastave, a svaka je brodice, naravno imala svoj vlastiti barjak. Nosili bi ih raširene preko cijele ulice, držeći ih za krajeve. Izrađivale su ih ribarske žene i kćeri - zastave su bile goleme. To bi tada bio znak da se krene iz crkve prema najbližoj gostionici, a sve bi zastave bile ostavljene ispred; muškarci bi pili, a žene plesale na ulicama u svojim tradicionalnim nošnjama. Sve su ih žene imale, vjerojatno naslijeđene od starijih generacija, i plesale su u njima tradicionalne plesove *Highland Fling* i *Dashing White Sergeant*, koje su naučile u školi; djeca bi im se pridružila i, naravno, bilo je tu puno glazbenih sastava, gajdaša, limenih orkestara, bendova iz okolnih mjesta.’